

A RENDŐR KÉPMÁSÁNAK VÉDELME – A VITA JELENLEGI ÁLLÁSA

SZEGHALMI Veronika – PAPP János Tamás
PhD-hallgató (SZTE ÁJK) – PhD-hallgató (PPKE JÁK)

1. Bevezetés

Az egyes médiumokban különbözőképpen jelennek meg tudósítások, híradások a nagyobb érdeklődést kiváltó tiltakozásokról, megmozdulásokról, a modern média azonban egy dologban egységes: a szöveges vagy szóbeli beszámoló mellett képekkel, esetleg mozgóképekkel törekednek illusztrálni a történeteket. A tudósítások egyik szakmai elve, hogy az eseményeket úgynevezett totálképekkel is illusztrálják, melyben be lehet mutatni a demonstráció helyszínét, lehet következtetni a résztvevők számára, valamint egyértelmű képet ad a riport témájáról.¹ A fotósok, operatőrök a gyakorlatban azonban számtalanszor készítenek közeli képeket is. Ezeknek sajátos hatása van, különösen az olyan felvételeknek, melyek az események résztvevőit, szemlélőit mutatják, az ő arcukat, érzéseiket bemutatva próbálják az esemény jellegét, súlyát érzékeltetni.² Ezek a képek, felvételek számos személyiségi jogi, adatvédelmi kérdést vetnek fel, melyeket a jogszabályok tüzetes vizsgálata után sem lehetséges minden aggályt eloszlatva megválaszolni.

Az 1956-os forradalom kitörésének ötvenedik évfordulóján, 2006. október 23-án be nem jelentett tüntetések kezdődtek Budapesten, amelyek összecsapásokba torkollottak a rendőrség és a tüntetők között.³ A tüntetéseken fellépő rendőrök magatartása számos esetben jogsértőnek bizonyult, de mivel egy állítólagos belső utasítás következtében nem viseltek azonosító jelzést, nehezen voltak felelősségre vonhatók. E helyzetben számos kérdés merült fel. Vajon az említett tüntetésen jogszerűtlenül, azonosító jel nélkül intézkedő rendőr meddig maradhat rejtve az állampolgárok

¹ SZÉLES Tamás: *Képes hír*. Debrecen, Debreceni Mozgóképkultúra Alapítvány, 2008. 221.

² Uo. 222.

³ <http://www.origo.hu/itthon/20110925-orban-atkuldte-kovernek-a-2006os-rendori-tamadasokrol-keszult-jelentest.html>.

előtt? Fűződik-e ahhoz társadalmi érdek, hogy egy konkrét esetben gyaníthatóan bűncselekményt megvalósító, másként nem azonosítható rendőrt ne fényképezzenek le? Lehet-e közszereplőnek minősíteni az intézkedő rendőröket, így közzéteheti-e a média – bizonyos egyéb feltételek megléte esetén – engedély nélkül is arcképüket?

A rendőrök képmáshoz fűződő joguk korlátozásának és védelmének igazolásához köthető alapkonfliktust először a Kúria 2012-es jogegységi határozata próbálta megoldani, kimondva, hogy a közterületen intézkedő rendőr nem folytat nyilvános közszereplést, ezért képmását a média nem hozhatja nyilvánosságra beleegyezése nélkül.⁴ Később egy, a Kúria által hozott ítélettel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nyomán az Alkotmánybíróság (AB) is foglalkozott a kérdéssel.⁵ Határozatában úgy fogalmazott, hogy „a nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik és a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatásához kötődik.” A 2012-es kúriai döntés és az AB határozat között húzódó ellentmondás feloldására végül a Kúria 2015 januárjában meghozott újabb jogegységi határozata révén került sor.⁶ E döntések bemutatását megelőzően azonban számos egyéb összefüggés vizsgálata szükséges ahhoz, hogy az intézkedő rendőr képmása nyilvánosságra hozatalának problémáját jobban megértsük. Jelen tanulmány erre tesz kísérletet.

2. A rendőrök képmásának jogi megítélése

2.1. A képmáshoz való jog védelmét biztosító rendelkezések a Ptk.-ban és a közszereplők személyiségvédelme

A képmáshoz fűződő jog tárgya az egyénről készült kép, amely az ember személyiségének, külső megjelenésének valamilyen műszaki eszközzel való bemutatása.⁷ A Legfelsőbb Bíróság szerint a képmás és a hangfelvétel a fentiekből következően szükségképpen valamilyen hordozóeszközön jeleníti meg az ember személyiségének egy lényeges momentumát.⁸ A Ptk. szövege a korábbi bírói gyakorlatot kodifikálva kimondja, hogy nemcsak a fénykép felhasználásához van szükség a képen szereplő személy hozzájárulására, hanem annak elkészítéséhez is. Nincs szükség azonban az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel és tömegfelvétel esetében.⁹ A Ptk. továbbá explicite rögzíti a közszereplők személyiségi jogainak korlátozhatóságát azáltal, hogy e jogokat szükséges és arányos mértékben, valamint az emberi méltóság sérelme nélkül teszi korlátozhatóvá a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok

⁴ 1/2012. BKMPJE határozat.

⁵ 28/2014. (IX. 29.) AB hat., indokolás [44] bek.

⁶ 1/2015. BKMPJE határozat.

⁷ SÓLYOM László: *A személyiségi jogok elmélete*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1983. 10.

⁸ EBH2012. P.16.

⁹ Ptk. 2:48. §.

gyakorlása során.¹⁰ A Ptk. kihirdetett, de hatályba nem lépett szövege a szükségesség és arányosság, valamint az emberi méltóság sérelmének elhagyásán túl az ún. „mél-tányolható közérdek” feltételének teljesülését is előírta a közéleti szereplők személyiségi jogai korlátozásához, azonban a 7/2014. (III. 7.) AB határozat ez utóbbi feltétel megsemmisítéséről rendelkezett. Az említett kitétel ugyanis az Alkotmánybíróság szerint a közéleti szereplők személyiségi jogai korlátozásának lehetséges körét már a személyiségvédelem szempontjain túlra terjesztené, ezért a Ptk. e feltétel nélkül lépett hatályba. E feltételek részletes elemzése jelen cikk kereteit meghaladja. A rendőrök képmásának nyilvánosságra hozatala kapcsán egy lehetséges út lehet közszereplői minőség vizsgálata. Ha ugyanis a rendőr a közélet szereplője, akkor a Ptk. megfogalmazásából levezethető rá nézve is a szélesebb körű bírálhatóság, képmásának nyilvánosságra hozatalának jogszerűsége.

2.2. A rendőr adatai az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról, valamint a rendőrségről szóló törvény szerint

Az Infotv.¹¹ 26. §-a értelmében az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és közérdekből nyilvános adatot erre irányuló igénye alapján bárki megismerhesse. A törvény meghatározása szerint közérdekből nyilvános adatnak minősül a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény írja elő. Az Infotv. szerint tehát a rendőröknek, mint közfeladatot ellátó szerv tagjainak, nyilvánosságra hozható a nevük, munkakörük, valamint feladatukkal összefüggő egyéb adatuk. A törvény indokolása szerint az érintettek törvényben fel nem sorolt egyéb személyes adatainak megismerése azonban már nem feltétlenül szolgálja a szerv működésének átláthatóságát, sőt az információjának nyilvánosságra kerülése akár a szerv befolyástól mentes működését is veszélyeztetheti.

Az Rtv.¹² 20. §-a értelmében a rendőrt az intézkedés során egyenruhája és az azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy szolgálati igazolványa igazolja. A rendőr az intézkedés megkezdése előtt, vagy bizonyos esetekben az intézkedés befejezésekor köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Továbbá ugyanezen szakasz (3) bekezdése kimondja, hogy a rendőr köteles szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét – szintén vagy a rendőri intézkedés megkezdése előtt, vagy ha ez veszélyeztetné azt, akkor annak befejezésekor – felmutatni. Ezek a rendelkezések azt hivatottak biztosítani, hogy a rendőrt intézkedése során kétséget kizáró módon azonosítani lehessen.

¹⁰ Ptk. 2:44. §.

¹¹ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.).

¹² A rendőrségről szóló 1994. évi XXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.).

Az általunk hivatkozott két jogszabály ugyanakkor alapvetően eltérő irányból közelíti meg a rendőrökre vonatkozó adatok nyilvánosságának kérdését. Míg az Infotv. elsődlegesen a nyilvánosság számára kívánja biztosítani a rendőrség működésének átláthatóságát és tevékenységének nyomon követhetőségét, addig az Rtv. az intézkedés alá vont személyek jogainak védelmét hivatott szolgálni, hogy amennyiben az eljárás során a rendőr visszaélne jogaival, fel lehessen lépni ellene. Így tehát utóbbi voltaképpen igen szűk körnek biztosítja az adott rendőr adatainak nyilvánosságát, miközben előbbi egy sokkal szélesebbnek, tulajdonképp a teljes nyilvánosság számára kívánja azt garantálni. A cél mindkét esetben a jogsértésekkel szembeni fellépés lehetőségének biztosítása.

Az említett törvényi rendelkezések alapján többféleképpen érvelhetünk. Így mondhatjuk, hogy amennyiben az intézkedő rendőrrel a fenti adatok rendelkezésünkre állnak, tevékenysége ellenőrizhetőségéhez, az átláthatóság biztosításához képmásának nyilvánosságra hozatala már nem szükséges, a munkájáról történő tájékoztatás az intézkedést végrehajtó személy felismerhető, egyedileg beazonosítható képmásának bemutatása nélkül is megvalósítható. Egy másik lehetséges érvelés szerint azonban, amennyiben a rendőrnek fentebb említett személyes adatai nyilvánosak, képmása sem kellene, hogy kivételt képezzen. Azonosítását követően ugyanis nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy arcképének nyilvánosságra hozatalával sérülne képmáshoz fűződő jogosultsága.

2.3. A rendőr képmásának védelme a korábbi bírói gyakorlat szerint

Az ítélkezési gyakorlat a kezdetekben nem volt egységes a közfeladatát ellátó rendőr megítélését illetően. Így például a Pécsi Ítéltábla nyilvános közszereplésnek minősítette azt a tájékoztatást, amelyet egy rendőrségi vezető a saját munkatársának adott a rendőrség munkájával kapcsolatban, és a bíróság kifejtette, hogy nem sért ezért személyiségi jogot, ha a nyilatkozó képmását hozzájárulása nélkül a nyilatkozatot tartalmazó újságcikk mellékleteként nyilvánosságra hozzák.¹³ (Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ez esetben nem rendőri intézkedésről volt szó, hanem kifejezetten a nyilvánosság tájékoztatása érdekében, kvázi szóvivői feladatot ellátva, önként nyilatkozott a rendőrségi vezető, amely miatt mindenképpen eltérően kezelendő egy például tömegoszlátást végző rendőrrel készített felvételtől.) Ugyanakkor a Fővárosi Ítéltábla megállapítása szerint a szolgálatban, hivatalos személyként rendőrségi akcióban részt vevő rendőrök nem tekinthetők közszereplőnek a közterületen foganatosított intézkedésük és munkájuk elvégzése során, annak ellenére, hogy tevékenységüket a nyilvánosság előtt, közterületen végzik. Eszerint képmásuk közzétételéhez a hozzájárulásuk szükséges.¹⁴

Szintén a Fővárosi Ítéltábla egy másik határozata szerint a képmás bemutatására az érintett hozzájárulása nélkül csak abban az esetben van lehetőség, hogyha azt

¹³ BDT2006. 1298.

¹⁴ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.809/2009/4. számú ítélete.

nyilvános közszereplés alkalmával rögzítették. Önmagában azáltal, hogy a rendőrök a munkájukat nyilvánosan, közterületen végzik, még nem válnak közszereplővé, esetükben is vizsgálni kell az ahhoz szükséges feltételek fennállását. A rendőrök a nyilvános rendezvényeken szolgálati kötelezettségüknek tesznek eleget, intézkedésüket a jogszabályoknak megfelelően, a szolgálati utasítások és parancsok szerint végzik. Ezen tevékenységük nyilvánvalóan nem azonos egy közéleti személyiség saját döntése alapján a nyilvánosság előtt végzett tevékenységével. Mint rendőrök, tevékenységüket nem függetlenül, önállóan gyakorolják, intézkedéseik során feletteseik utasításait, parancsokat követve járnak el, ezért a közszereplői minőségük vonatkozásában közszereplői mivoltukat megalapozó közhatalmat gyakorló személyeknek nem tekinthetők.¹⁵

A Pécsi Ítéltábla egy 2011-es sporteseményen lefotózott rendőr perében megállapította, hogy az egyedi intézkedést teljesítő, igazoltató rendőr nem közszereplő, őt engedély nélkül nem lehet lefotózni, azonban hozzátette, hogy „a tömegrendezvényen való rendőri részvétel [...], a sport- vagy politikai rendezvényeken a szurkolótáborok egymás elleni fellépésének a megakadályozására kivezényelt rendőrök tevékenysége – különösen a 2006. őszi budapesti események fényében – nyilvános közszereplésnek minősül. [...] A nyilvános közszereplésre tekintettel a felperes [rendőr] a fényképfelvételének közzétételét hozzájárulása nélkül tűrni volt köteles.”¹⁶ A Pécsi Ítéltábla döntése azonban nem volt irányadó, mert a bíróságok továbbra is amellet érveltek, hogy ki kell takarni a rendőrök arcát a demonstrációkról szóló képes tudósításokban. A pécsi ítélet indokolására próbált hivatkozni az index.hu portál jogi képviselője is a Fővárosi Törvényszéken, ahova négy rendőr adott be keresetet a 2011 májusában, a Kossuth téren lezajlott rendvédelmi dolgozók demonstrációján készült képgaléria miatt. Az egyik képen a demonstrációt biztosító rendőrök láthatóak egyenruhában, arcukat mutatva. A rendőrök azt kérték, hogy bíróság állapítsa meg a képmáshoz való joguknak sérelmét. A Fővárosi Törvényszék ítéletében ezt meg is tette. Az ítélet indokolásában kimondta, hogy a Pécsset született döntés ellenére nem látja indokoltnak az eddigi gyakorlat megváltoztatását.¹⁷ (Megjegyzendő, hogy az ügy végül az Alkotmánybíróságig jutott; ennek bemutatása később, az 4.3. pont alatt található.)

Az említett esetek mellett természetesen számos ítélet született hasonló ügyekben, de az ellentmondásosság már ennyiből is jól kivehető. A bíróságok nem konzekvensen ítélték meg a rendőrök képmásának helyzetét, sokszor eltérő eredményre jutottak, az ítéletek többségében azonban a rendőröknek adtak igazat, akik maximálisan kihasználták ebből adódó lehetőségeiket, és rendszerint magas kártérítések érdekében pereltek a róluk képet közlő sajtóorgánumokat.

¹⁵ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.629/2012/3. számú ítélete.

¹⁶ BDT2012. 1.

¹⁷ Fővárosi Törvényszék 19.P.23.475/2011/4. számú ítélete.

2.4. A rendőr és az államhatalom más képviselői

A rendőrök nyilvános közszereplésének megítélését más, az állam nevében eljáró személyek tevékenységének megítélésével is össze lehet vetni. Így például a bírói gyakorlat szerint nem végez nyilvános közszereplést a bíró, még a bírói tevékenysége ellátása során a nyilvános tárgyaláson sem.¹⁸ Ezen közszereplői mivoltának hiánya ellenére is mind a polgári,¹⁹ mind a büntetőeljárás²⁰ szabályozás közös vonása, hogy a bíróság tagjairól és a jegyzőkönyvvezetőről, továbbá az ügyészlől is készíthető hozzájárulása nélkül is felvétel, a büntetőtárgyalás során pedig a védőről is. A párhuzam persze nem önmagától értetődő, a bírók indokolt esetben dönthetnek úgy, hogy a sajtó kizárásával tartsák meg a tárgyalást, a rendvédelmi dolgozóknak viszont nincs lehetőségük választani, hogy feladatukat például egy tüntetésen nyilvánosan, vagy zárt ajtók mögött hajtják-e végre. E szempontból nyilvános megjelenésük, „közszereplésük” tehát nem saját autonóm döntésük, hanem minden esetben szolgálati kötelességük, előjárói parancsuk eredménye, ezért képmásuk nyilvánosságra hozatalát is sajátosan kell megítélni. A közszereplés és a nyilvánosság eltérő és specifikus megítélését az is jelzi, hogy a bírósági tárgyaláson megjelenő, munkájukat végző büntetés-végrehajtási alkalmazottak arcképe sem hozható nyilvánosságra,²¹ ahogyan a rendőrségi fogdában munkájukat végző rendőröké sem.²²

2.5. A rendőrök képmáshoz való jogának megítélése külföldi kitekintésben

Németországban a „kortörténetben szerepet vállaló személyek” (*Personen der Zeitgeschichte*) képmása nyilvánosságra hozható, valamint találkozók, felvonulások és hasonló események résztvevőinek ábrázolása is engedélyezett.²³ A rendőr, mint rendkívüli események résztvevője, a jogalkalmazás szerint relatív kortörténeti személyiségnek minősül, és ebben az értelemben az említett események kapcsán képmása hozzájárulása nélkül is közzétehető. A szabadon készített felvételek közzététele azonban bizonyos esetekben így is korlátozható, ha az valamilyen személy jogos érdekét sértené.²⁴

¹⁸ BH2010. 6.

¹⁹ 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról, 134/A. §.

²⁰ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 74/B. §.

²¹ BH2004. 234., BDT2012. 2610. (Debreceni Ítéletábra), Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV.21.390/2009/3. (LB-H-PJ-2010-40.).

²² BDT2007. 1663 (Szegedi Ítéletábra).

²³ KUG, Kunsturhebergesetz (German Copyright Act) of 9 January 1907 [RGI. I S. 7, BGBl. III 4 Nr. 440-3] 23. §. „Képmásuk nyilvánosságra hozza talához nem szükséges az érintett engedélye: (1) ha az kortárs történelmi személyt ábrázol, (2) ha olyan tömegfelvételen van szó, ahol a rajta szereplő személy jelentéktelen vagy véletlen szereplője a képnek, (3) ha a fénykép nyilvános gyűlésen, tüntetésen, felvonuláson vagy hasonló eseményen készült, és a személy nincs külön kiemelve, valamint (4) ha a közzététele magasabb művészeti célokat szolgál.”

²⁴ Wolfgang PAUSCH: Der Polizeibeamte und das Recht am eigenen Bild. *DPolG – Info (DI)*, Nr. 26 5. Oktober 2008, 3.

Az Egyesült Államok harmincnegyzár államában törvényileg szabályozottan joguk van az állampolgároknak felvételt készíteni a rendőrökről. Tizenkét államban²⁵ a törvények előírják, hogy a felvétel összes szereplőjének beleegyezése kell annak készítésébe, azonban ezekben az államokban (két kivétellel: Massachusetts és Illinois) létezik egy úgynevezett „elvárható magánszféra kikötés”, amely alapján a fenti szabály nem érvényes a közterületen készített felvételekre és az intézkedő rendőrökre. Az Egyesült Államok negyvennyolc államában tehát legálisan lehet rendőröket videózni vagy fényképezni.²⁶

Spanyolországban pedig 2015 márciusában fogadták el²⁷ a közbiztonsági törvény módosítását, mely alapján pénzbüntetéssel sújtható az, aki „a feladatát teljesítő biztonsági vagy fegyveres erők tagjáról készült bármilyen kép- és hangfelvételt, vagy egyéb információt készít, előállít, szerkeszt vagy sokszorosít”. Az indokolás szerint a szabályozás célja a rendőrök és családjaik védelme, például hogy megakadályozzák képmásuk fenyegető üzenetek kíséretében történő közösségi oldalakra való feltöltését, így kifejezetten tiltásra kerülne a jövőben a rendőrökről készült fénykép- és videofelvételek közösségi oldalakon való közzététele is.²⁸ A törvénytervezet meglehetősen heves ellenreakciót váltott ki,²⁹ sokan a gyülekezési jog és a sajtószabadság csorbítását látják a törvény tervezetében, a tüntetők és a fotósok ellehetetlenítését vetítették előre.³⁰ A javaslatot azonban végül kisebb módosításokkal (egyes szabálysértések a módosítások folytán enyhébben minősülnek, valamint mérskelték a pénzbírságok összegét is) elfogadták, így az idén július 1-jén várhatóan hatályba lép.³¹

Hazánkon kívül tehát más országokban is ellentmondásos a rendőrök képmásának megítélése, nem beszélhetünk kizárólagosan magyar problémáról.

3. A vitás kérdés eldöntését megalapozó felvetések

3.1. Érvek, ellenérvek a rendőr arcképének bemutatásával kapcsolatban

A rendőr arcképe média általi bemutatásának problémája több alkotmányos és személyiségi jogot is érint egyszerre. Érinti egyrészt a rendőrök képmáshoz való jogát, másrészt a közönség információszerzéshez való jogát, és a sajtószabadságot is. Ha e

²⁵ Ezek a következők: California, Connecticut, Florida, Illinois, Maryland, Massachusetts, Michigan, Montana, Nevada, New Hampshire, Pennsylvania, Washington.

²⁶ Reporters Recording Guide – A state-by-state guide to taping phone calls and in-person conversations. Reporters Committee for Freedom of the Press, August 1, 2012. <http://www.rcfp.org/rcfp/orders/docs/RECORDING.pdf>.

²⁷ <http://www.digitaljournal.com/article/362430>.

²⁸ <http://rt.com/news/spain-ban-photos-police-794/>

²⁹ <http://storify.com/ajstream/spain-law>

³⁰ <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/nov/25/quebec-spain-anti-protest-laws-democracy>.

³¹ http://www.x-pressed.org/?xpd_article=spain-the-government-approved-the-law-that-will-prohibit-demonstrations-in-front-of-the-parliament

jogok konfliktusba kerülnek egymással, és csak egymás ellenében érvényesíthetők, akkor az eset körülményeit is figyelembe véve mérlegelésre szorul, hogy melyik – és milyen mértékben – korlátozható egy másik jog érvényesülése érdekében.

A személyiségi jogi szempontokat előtérbe helyezve úgy érvelhetünk, hogy a rendőr képmásának védelme nem kerülhet háttérbe pusztán azért, mert közterületen, vagy közérdeklődésre számot tartó eseményen lát el feladatot, és arcképének utólagos kitakarása a szabad véleménynyilvánításhoz fűződő jogot sem korlátozza szükségtelenül és aránytalanul. A leggyakrabban felmerülő érv a rendőrök arcképének nyilvánosságra hozatala ellen a rendőr azonosíthatóságával, szűkebb értelemben vett társadalmi szerepével kapcsolatban kerül elő, nevezetesen hogy a rendőrt széles körben felismerhető módon ábrázoló tudósítás veszélybe sodorja őt és családját, hiszen a médiából ráismerhetnek rosszakarói, és olyanok számára is nyilvános lesz foglalkozása, akik egyébként más módon erről nem szerezhettek volna tudomást. A képmás nyilvánossága melletti érvek az Alkotmánybíróság egy korábbi döntésére alapíthatók, amely kimondta, hogy „munkájuk során a hatóság tagjai, köztük a rendőrök is bizonyos fokú veszélynek vannak kitéve: előfordulhat, hogy fenyegetések, zsarolások, vesztegetési kísérletek, nem egyszer fizikai támadások célpontjaivá is válhatnak. Ezt a veszélyt azonban hivatásuk megválasztásakor vállalták.”³²

A szólásszabadság elsőbbsége felől közelítők szerint a nyilvános rendezvényen, vagy közterületen feladatát ellátó rendőr képmása szabadon bemutatható, és ahhoz fűződik nyomós közérdek, hogy az állami feladatot ellátó rendőr képmása nyilvános legyen, hiszen a rendőrök a társadalom öreiként vigyáznak az állampolgárokra, az állam megtestesítőjeként pedig a rendőrség nem lehet „arctalan tömeg”. A közvéleménynek ugyanis jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy a köz által az államra ruházott hatalommal élő rendőrök ellenőrzött keretek között fejtsék ki tevékenységüket, ellenkező esetben az amúgy sem nagy közbizalomnak örvendő rendőrség tagjai a médián keresztül történő „arctalan” megjelenésnek köszönhetően elidegenülnek a társadalomtól.³³

Mások szerint azonban a rendőr attól, hogy feladatának ellátásakor az állam képviselőjeként jár el, fellépése nem minősül automatikusan nyilvános közszereplésnek, így képmásának védelme ugyanúgy megilleti, mint a magánszemélyeket, vagyis a rendőről a fénykép készítéséhez és nyilvánosságra hozatalához is szükséges a hozzájárulása. Igaz, hogy az államot képviseli, és ezért a felelősségre vonás szempontjából kiemelten fontos érdek, hogy azonosítható legyen, azonban az arc alapján történő beazonosításukra ekkor sincs szükség, így ha viselnek azonosító jelet, nem szükséges a képmáshoz való jogok korlátozása.³⁴

A rendőrök képmásának nyilvánossága melletti érvek szerint amennyiben a rendőr képmását nem lehet a nyilvánosság számára bemutatni, az a szólásszabadság szükségtelen és aránytalan korlátozását jelenti. A sajtó természeténél fogva gyakran

³² 54/2000. (XII. 18.) AB hat., indokolás, III. 2. 3. pont.

³³ Weyer Balázs véleménye, 2013. június 10-én rendezett Közérdekű magánügy? című kerekasztal-beszélgetésen.

³⁴ Pataki Árpád véleménye, 2013. június 10-én rendezett Közérdekű magánügy? című kerekasztal-beszélgetésen.

tudósít olyan eseményekről, amelyen rendőrök és egyéb közfeladatot ellátó személyek is jelen vannak. Ilyenkor igen nehéz olyan információs értékkel is bíró felvételeket készíteni, melyeken nem szerepel felismerhetően az eseményeken egyébként a tudósítás tárgyához szorosan nem kötődő szereplőként részt vevő rendőr.

A korábbi adatvédelmi biztos, Péterfalvi Attila álláspontja szerint, ha az intézkedés helyszínén a rendőr nem azonosítható, a rendőrség köteles az intézkedő rendőr nevére későbbi kérésre az érdeklődőt tájékoztatni. A sajtónak azonban a személyiségi jogokat tiszteletben tartva kell végeznie a tevékenységét. A rendőr közhatalmat gyakorol, akinek a feladatával összefüggő adatai – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – nyilvánosak. Ezekről az adatokról a szolgálati törvény³⁵ tételesen rendelkezik, az arckép azonban nincs benne a felsorolásban. Szabó Máté Dániel szerint viszont a közfeladatot ellátó személyeknél irreleváns a közszereplés vizsgálata. Önmagában az a tény, hogy a rendőrök állami feladatot látnak el, elegendő indokot szolgáltat arra, hogy személyiségi jogaik bizonyos esetekben háttérbe szoruljanak. Esetükben feladatvégzésük átláthatósága, jobb ellenőrizhetősége miatt kell lemondaniuk személyiségi jogaik egy részéről, így képmásuk védelméről is. Érvélese szerint a hivatalos minőségében tevékenykedő személyeknek végső soron nincs is önrendelkezési joguk, így a tömegszólató rendőr feladata ellátása során nem hivatkozhat alapvető jogaira, ezek ilyenkor „szünetelnek”. Szerinte az alapvető jogok célja és feladata pontosan az, hogy megvédje az állampolgárokat a velük szemben fellépő hatalommal szemben, mely jelen esetben pont az intézkedést végrehajtó rendőr. Ilyenkor felfüggesztésre kerül magánemberi mivolta és az állam „kezeként” jár el, így nem hivatkozhat személyiségi jogainak megsértésére sem.³⁶ Koltay András szerint ez utóbbi érvelés nem fogadható el, mert nem jelenthető ki, hogy a közfeladatot ellátó személyeknek nincsenek személyiségi jogai. Az ő véleménye szerint a szólásszabadság és a személyiségi jogok között egyensúlyra kell törekedni, nem pedig felborítani azt.³⁷

A különböző álláspontokat egybevetve szerintünk nem képzelhető el olyan körülmény, amely miatt az egyén személyiségi jogainak érvényesíthetősége az illető hivatásának és az adott időpontban végzett tevékenységének függvényében szünetelni kényszerül. A közhatalom gyakorlójaként lehetséges, hogy a rendőrök bizonyos alapvető jogai (így például a magánszférához való jog) más alapvető jogokkal (szólásszabadság, információszabadság, véleménynyilvánítás szabadsága) való ütközéskor háttérbe szorulhatnak, azonban ez nem jelentheti alapvető jogaik megszűnését vagy szünetelését. Az állam nevében eljáró személyeket a közhatalom gyakorlása okán sem lehet kizárólag az államhatalmi gépezet részeként felfogni. A rendőr az intézkedés során az állam nevében jár el, de eközben emberi mivolta megmarad, és mint minden ember, jogok alanya is egyben. Ebből az következik, hogy személyiségi jogainak

³⁵ A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény, 203. §.

³⁶ SZABÓ Máté Dániel: Nyilvános magánszféra – Hol a határ? In: DEZSŐ Márta – KUKORELLI István (szerk.): *Ünnepi kötet Sári János egyetemi tanár 70. születésnapja tiszteletére*. Budapest, Rejtjel, 2008.

³⁷ KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai – magyar, angol, amerikai és európai összehasonlításban*. Századvég, Budapest, 2009. 421–422.

szelektív, a munkahelye és tevékenysége alapján történő korlátozása vagy egyenesen kizárása ellentétbe kerülne az Alaptörvény XV. cikkének jogképességre vonatkozó szabályaival, továbbá azzal, hogy az Alaptörvény szerint az alapvető jogok mindenkit megilletnek.³⁸ A rendőrök nem „akasztják szögre” alapvető jogaikat, amikor felveszik egyenruhájukat.³⁹ Egy közérdeklődésre számot tartó ügyben, egy tüntetésen a rendőri fellépés mértékének utólagos számon kérése érdekében kifejezetten szükséges lehet a rendőr arcának felismerhetővé tétele, hiszen egy esetleges rendőri túlkapás esetén ez szolgálná leginkább a társadalom számára az azonosíthatóságot. Bár természetesen az azonosíthatóság nélkül is megoldott, a nyilvánosság által biztosított visszatartó erő minden bizonnyal nagyobb mértékben érvényesülne, ha nem kitakart arccal jelennek meg a médiában. Ugyanakkor egy tüntetésre kivezényelt rendőr csupán a munkáját végzi, mint azt már kifejtettük, mindezt parancsra, emellett feladatának ellátásával biztosítja más állampolgárok alkotmányos jogainak gyakorlását is. Ez nyilvánvalóan nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy a rendőr jogsértést kövessen el, ugyanakkor az azonosításra alkalmas módon való bemutatásakor azt is figyelembe kell venni, hogy nem önszántából, szabad akaratából vesz részt egy tüntetésen.

4. Kúria jogegységi határozatától az Alkotmánybíróság határozatán át az újabb kúriai döntésig

4.1. A Kúria 1/2012 BKMPJE határozata

A zavaros helyzetben 2012 végén a Kúria Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettese az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta abban az elvi kérdésben, hogy a nyilvános helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő vagy munkát végző személy e tevékenységében közszereplőnek minősül-e, vagyis hogy egy feladatát végző rendőrt beazonosítható módon, egyediesítetten ábrázoló felvétel nyilvánosságra hozatalához szükséges-e a hozzájárulása. A Kúria 1/2012. BKMPJE határozata szerint a rendőr, és más közhatalmat gyakorló személy közfeladatot lát el, sőt az állam hatalmát gyakorolja, amikor igazoltat, terel, oszlat. A nyilvános helyen szolgálati kötelezettséget ellátó személyek tevékenysége nem nyilvános szereplés, továbbá önmagában az, hogy a rendőr a közhatalmi funkciót megtestesítő államhatalmi szerv szolgálatában fejt ki tevékenységét, nem jelenti azt, hogy az intézkedő rendőr közszereplést vállal. A Kúria döntésében hivatkozott az Infotv. és az Rtv. korábban általunk már említett szakasza-ira, azonban kifejti, hogy az ismertett jogszabályi rendelkezések meglátása szerint nem adnak felhatalmazást a közterületen, nyilvános helyen szolgálati feladatát teljesi-

³⁸ Alaptörvény XV. cikk:

- (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.
- (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

³⁹ <http://reason.com/archives/2010/08/09/police-officers-dont-check-the>

tő rendőrt, illetve munkáját végző más személyt felismerhető módon ábrázoló képmás az ábrázolt hozzájárulása nélküli nyilvánosságra hozatalára. A Kúria szerint tehát azt a kérdést, hogy a közterületen intézkedést végrehajtó rendőr egyedileg azonosítható, felismerhető képmása nyilvánosságra hozható-e, nem az Rtv. vagy az Infotv. fenti rendelkezései, hanem a Ptk. képmással kapcsolatos rendelkezései alapján kell megítélni.

Ehhez kapcsolódóan a Kúria megállapítja, hogy a rendőrök, tűzoltók, mentősök, postások, tehát mindazon személyek, akik tevékenységüket közterületen, a nyilvánosság előtt végzik, nem azon célból teszik ezt, hogy a társadalmi viszonyok alakításában szereplésükkel részt vegyenek, hanem pusztán törvényben meghatározott kötelezettségeiknek tesznek eleget, így tevékenységük nem tekinthető közszereplésnek. A rendőrökre vonatkozóan külön kiemelte, hogy önmagában az a tény, hogy közhatalmi funkciót megtestesítő állami szerv alkalmazottai, szintén nem teszi őket közszereplőkké.

A határozat szerint a közhatalmi tevékenység ellenőrizhetőségéhez, az átláthatóság biztosításához az intézkedő rendőrök képmásának nyilvánosságra hozatala nem szükséges, hiszen rendőrt az intézkedés során egyenruhája és az azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy szolgálati igazolványa igazolja, és mivel az intézkedés megkezdése előtt, vagy annak befejezésekor köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni, tevékenysége arcképe nyilvánosságra hozatala nélkül is bemutatható. A rendőri munkáról történő tájékoztatás tehát az intézkedést végrehajtó személyek felismerhető, egyedileg beazonosítható képmásának bemutatása nélkül is megvalósítható. Azaz, az intézkedő rendőr arcképe nem tekinthető közérdekből nyilvános adatnak, ugyanis az nem tartozik a rendőri szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy közfeladatának ellátásával összefüggő egyéb személyes adatai körébe. Az említett törvények rendelkezései biztosítják azt, hogy a rendőrt intézkedése során – neve, azonosító száma, szolgálati igazolványa, illetve azonosító jelvénye alapján – kétséget kizáró módon azonosítani lehessen.

A határozat gondolatmenete első pillantásra azt sugallja, hogy csak akkor nem szükséges hozzájárulás a képmás nyilvánosságra hozatalához, ha az érintett személy tevékenysége nyilvános közszereplés, ami nyilvánvalóan nem így van (lásd például a tömegfelvételek, vagy a bírák helyzetét). Bár a megállapítást igazolhatja az a tény, hogy a határozat tárgya kizárólag annak megállapítása volt, hogy a közterületen munkáját végző rendőr ebbéli tevékenysége közszereplésnek minősül-e. A határozat tehát nem azt döntötte el, hogy nyilvános-e a rendőr képmása, hanem hogy a fénykép hozzájárulás nélkül történő nyilvánosságra hozatala nem igazolható azzal, hogy a rendőr nyilvános közszereplést folytat. Ebből következik tehát az a megállapítás, hogy a Kúria nem döntött el minden kérdést, annak csupán egyik (igaz, talán a leghangsúlyosabb) aspektusát vizsgálta.

4.2. Alkotmányjogi panasz

A jogegységi határozat közzétételét követően az Eötvös Károly Intézet és az atlatszo.hu is alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Előbbi egy konkrét (az index.hu hírportált érintő) ügyben hozott ítélet, utóbbi pedig a Kúria 1/2012. BKMPJE határozatának alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az atlatszo.hu beadványában arra hivatkozott, hogy az újságírókat érintő visszatartó hatás már önmagában a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelenti, attól függetlenül, hogy a joghátrány elszenvedésére sor került-e vagy sem, mivel alkotmányossági követelmény, hogy a véleménynyilvánítási szabadság csak kisebb mértékben korlátozható a közhatalom gyakorlóinak védelmében.⁴⁰ Az internetes oldal képviselői szerint az intézkedő rendőr azonosításának követelménye nem pusztán a helyszínen, az intézkedés alá vont állampolgár vonatkozásában áll fenn, hanem a politikai közösség, a nyilvánosság egészével szemben is. „Az állam nevében eljáró, jogszerűen intézkedő rendőrnek a képmásához való jog csorbítatlan érvényesüléséhez fűződő érdeke lényegesen gyengébb, mint a közösségnek az átláthatósághoz fűződő érdeke, hiszen nem jelent érdemi joghátrányt a jogszerűen intézkedő rendőr számára, ha kiléte a nyilvánosság számára megismerhetővé válik. Nem látunk ráadásul alkotmányos indokot arra, hogy az erőszak legitim monopóliumával rendelkező rendvédelmi szervek vonatkozásában erősebb korlátozás érvényesüljön, mint például a büntető perben eljáró, a felvétélkészítést túrni köteles bíró esetében.”⁴¹

Az Eötvös Károly Intézet érvelése szerint az intézkedő rendőrök az intézkedésről tudósító sajtó munkatársaival szemben nem tarthatnak igényt az egyébként őket a magánéletükben megillető polgári jog által biztosított személyiségi jogi védelemre. Szerintük ebben a viszonylatban, amikor a közhatalmat képviselő rendőr és a nyilvánosságot képviselő újságíró áll egymással szemben, a polgári jogi szabályok nem ugyanúgy alkalmazandóak, mint két átlagos, mellérendelt viszonyban lévő magánszemély közti jogviszonyban. Az Intézet beadványában alapjogi kérdésnek tekinti az ügyet, hiszen fontos alkotmányos jogok összeütközéséről van szó. Mindemellett véleményük szerint a sajtó által készített felvételek, melyek intézkedő rendőröket is ábrázolnak, egyfajta politikai beszédként, kifejezetten a közügyekről való tájékozódást és a közügyek vitathatóságát segítik elő, hiszen a közhatalom-gyakorlás nyilvánosság általi ellenőrzésének része, hogy a média ne arc nélküli hatalomgyakorlókat mutasson.⁴² „A közhatalomnak ugyanis az eljáró rendőr ad arcot. Ha a rendőrnek nincs arca, elvesz a közhatalom felelőssége. Mivel a politikai beszéd fokozott alkotmányos védelmet élvez, korlátozását csak az érintett rendőrök alapvető jogai érvényesülésének igénye alapozhatná meg. Az állam hatalmát ugyan természetes személyek gyakorolják, de az állam nevében fellépő személyek közhatalmi minőségüknél fogva nem kezelhetők egyformán az ilyen minőséggel nem rendelkező emberekkel.”⁴³

4.3. Az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) számú határozata

Az Alkotmánybíróság az atlatszo.hu hírportál által indított, a jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló beadványát a 3246/2014. (X. 3.)

⁴⁰ <http://atlatszo.hu/wp-content/uploads/2013/05/03-10-abpanasz-anon1.pdf>

⁴¹ <http://atlatszo.hu/2013/05/31/az-alkotmanybirosagon-tamadjuk-a-rendorok-arcanak-kotelezo-kitakarast/>

⁴² http://ekint.org/ekint_files/File/ab%20ind%EDtv%E1ny%20rend%F5rarc.pdf

⁴³ <http://ekint.org/ekint/ekint.news.page?nodeid=603>.

számú végzésével visszautasította, viszont 2014. szeptember 24-én kihirdetett határozatával az Eötvös Károly Intézet és az index.hu indítványát megalapozottnak találta, és az általuk sérelmezett ítéletet megsemmisítette. Az indítványra okot adó esetben, melyet korábban már említettünk,⁴⁴ a rendes bíróság által kifogásolt közlés egy rendvédelmi dolgozók által tartott demonstrációról szólt.

Az Alkotmánybíróság szerint a szóban forgó tüntetés a gyülekezési jog gyakorlását valósította meg, közterületen, a részvételt bárki számára lehetővé téve, melyről az indítványozó hírportál „Rendvédelmi szakszervezet tüntetése” címmel jelentetett meg írást, amihez képgaléria is kapcsolódott. A képgaléria 7. és 16. számú csoportképén az alkotmányjogi panasszal érintett határozat szerint egyedileg felismerhető módon, két-két rendőr volt látható. A rendőrök szolgálati feladat ellátása érdekében, közhatalom gyakorlójaként, a gyülekezési jog hatálya alá tartozó, vagyis nyilvános rendezvényen vettek részt.

Az Alkotmánybíróság szerint valamely jelenkori eseménnyel kapcsolatban a nyilvánosság figyelme elé került személyről készült képmás általában az eseménnyel összefüggésben az engedélyük nélkül nyilvánosságra hozható. Rendőri intézkedésről készült képfelvétel hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható, ha a nyilvánosságra hozatal nem öncélú, vagyis az eset körülményei alapján a jelenkor eseményeiről szóló, vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak, közügyet érintő képi tudósításnak minősül.⁴⁵ Az AB kifejtette továbbá, hogy a rendőri bevetés demonstrációkon minden esetben a jelenkor eseményének minősül, még akkor is, ha a rendőrök nem igazi „résztevői” a történésnek. Ezért az arról készült felvétel a képen lévők hozzájárulása nélkül közvetíthető a nyilvánosság felé, kivéve, ha ez a rendőr emberi méltóságának – mint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelemnek – sérelmét jelenti; ilyen lehet például a hivatása gyakorlása során megsérült rendőr szenvedésének bemutatása. A jelenkor történéseinek bemutatásához fűződő érdek, mint a fényképfelvétel engedély nélküli nyilvánosságra hozatalának alkotmányos alapja, általában nem érvényesül akkor sem, amikor a képen csak egyetlen személy látható. Ilyenkor a sajtószabadság és a méltóságvédelmen alapuló képmáshoz való jog közötti érdekütközést egyedi mérlegeléssel kell feloldani, és azt kell vizsgálni, hogy a személy képmása, ennek a nyilvánosságra hozatala a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás körébe tartozik-e. Az 1959-es és a jelenleg hatályos Ptk. ama szabályait, amelyek kivételt jelentenek a képmás engedélyhez kötött nyilvánosságra hozatala alól, minden esetben úgy kell értelmezni, hogy az összhangban álljon a sajtószabadság gyakorlásával.

A határozat szerint a gyülekezésszóló tudósításhoz rendszerint hozzátartozik képfelvétel vagy film közzététele is, az ilyen felvételen pedig többnyire láthatóak a rendezvény biztosításában résztvevő rendőrök is. E felvételeknek a megjelenés előtt való kényszerű megváltoztatására készítés akkor, amikor a felvétel nem haladja meg

⁴⁴ Fővárosi Törvényszék 19.P.23.475/2011/4. számú ítélete.

⁴⁵ 28/2014. (IX. 29.) AB hat., indokolás, [42]–[43] bek.

az esemény hű illusztrálásához tartozó tartalmat, a közzétenni tervezett tájékoztatás alapos indok nélküli előzetes ellenőrzését jelenti.⁴⁶

A panasszal érintett bírósági határozat nem a rendőrök konkrét feladatteljesítése és tevékenységük közben való fényképezésük, a képfelvételek elkészítése körülményeinek és a nyilvánosságra hozásuk céljának – vagyis a gyülekezésről mint nyilvános közszereplésről, tömegrendezvényről szóló tudósításnak – tulajdonít döntő jelentőséget, hanem annak az egyetlen szempontnak, hogy a rendőr szolgálati feladatai ellátása során, általánosságban közszereplőnek minősül-e. A közérdeklődésre számot tartó eseményről tudósító felvételek általában közterületen készülnek, rajtuk nem egyedi személyek, hanem emberek sokasága látható, másokkal együtt, kiemelés (például teleobjektív használata) nélkül. A képek bizonyos fokú szabad felhasználása nélkül a modern tömegtájékoztatás nem létezhetne, a polgári jogi szabályok szó szerinti, merev értelmezése alapján már a felvétel készítése is engedélyköteles lenne. Az AB külön kiemelte,⁴⁷ hogy a Ptk. 2:48. § (2) bekezdése azt a bírói gyakorlatot rögzíti, amely szerint valamely felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén nem szükséges az érintett hozzájárulása, függetlenül attól, hogy a felvételen felismerhető-e: eszerint a képmás nyilvánosságra hozatalának tilalma nem vonatkozik a nyilvános eseményekről, rendezvényekről, táj- és utcarészletekről készült felvételekre, amikor tehát az ábrázolás módja nem egyéni, amikor a felvétel összhatásában örökíti meg a nyilvánosság előtt lezajlott eseményeket. Mindezen indokokra figyelemmel az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéletábrát korábbi ítélet alaptörvény-ellenességét állapította meg, és megsemmisítette azt.

4.4. A Kúria 1/2015. BKMPJE határozata

Az Alkotmánybíróság 2014 szeptemberében meghozott határozatának következtében olyan különös helyzet állt elő, hogy a bíróságok jogalkalmazói tevékenységük során egyes helyzetekben nem tudtak volna egyszerre megfelelni az újkeletű, elvi alapokat megfogalmazó alkotmánybírósági döntésnek és egy ezzel ellentétesen ható, de ugyanakkor a bíróságokra nézve kötelező kúriai jogegységi határozatnak. Bár önmagában nézve a két határozat között feszülő ellentmondás inkább elvi alapú, hiszen a jogegységi határozat szerint a rendőr nem közszereplő, és ezt az AB sem cáfolja meg, az intézkedő rendőr képmása közzétételének lehetőségét, körülményeit és érvelését tekintve mégis eltérő álláspontra helyezkedett az AB, mint korábban a Kúria. A Kúria 2014 októberében bejelentette, hogy felfüggeszti a szóban forgó jogegységi határozat alkalmazását, ezt azonban nem az AB döntésére hivatkozva tette, hanem a régi és az új Ptk. közéleti szereplésre vonatkozó megfogalmazási különbségeire tekintettel, mivel „a régi Ptk. alapján meghozott elvi iránymutatások nem irányadóak automatikusan az új Ptk. alkalmazási körébe tartozó esetekben, ezért a határozat felülvizsgálata indo-

⁴⁶ Uo., indokolás, [45] bek.

⁴⁷ Uo., indokolás, [48] bek.

kolt”.⁴⁸ A Kúria jogegységi tanácsa végül az 1/2015. számú BKMPJE határozatában döntött úgy, hogy az 1/2012. BKMPJE határozatot hatályon kívül helyezi. Indokolásában arra hivatkozott, hogy az AB határozata és a jogegységi határozat, valamint az azzal megegyező joggyakorlat között tartalmi ellentmondás feszül. A jogegységi indítvány a Ptk. módosításának igényét is megfogalmazta annak érdekében, hogy a Ptk. 2:48. § (2) minősítse főszabály alóli kivételnek a közhatalmat gyakorló, a bírói gyakorlat szerint azonban közszereplőnek, közéleti szereplőnek nem tekinthető személyről készült képmás nyilvánosságra hozatalát. A Kúria kifejtette, hogy a jogegységi tanács az 1/2012. számú határozatában foglaltakat, mely szerint a közhatalom birtokában történő feladatellátás önmagában nem teszi a rendőrt közszereplővé, az alkotmánybírói határozat ismeretében is helytállóknak ítélte. Elismerte azonban, hogy a határozat indokolása nem vizsgálta a rendőr meghatározott helyzethez kötött intézkedésének hatását a képmáshoz fűződő személyiségi jogaira nézve, és nem értékelte annak alkotmányos összefüggéseit sem. A Kúria ezért úgy ítélte meg, jogegységi határozattal csak a szükséges mértékben lehet korlátozni a Ptk. szabályaihoz fűződő bírói gyakorlat formálódását, így jogegységi határozatát hatályon kívül helyezte.⁴⁹

A Kúria tehát amellett, hogy fenntartotta a korábbi határozatában kifejtetteket, mégis hatályon kívül helyezte azt. Érdekessége a döntésnek, hogy bár az 1/2012. BKMPJE határozat felfüggesztését az új Ptk. szabályainak változásával indokolták, az 1/2015. BKMPJE határozat mégsem foglalkozik ezzel, nem elemzi a két Ptk. szabályai közötti hasonlóságokat vagy különbségeket. A jogegységi határozat elkerüli az általunk tárgyalt képmás-probléma valódi vizsgálatát, csupán elismeri, hogy „amennyiben a közhatalmat gyakorló személy fellépésére a közéletet befolyásoló események során kerül sor, úgy a képmáshoz való személyiségi jogainak gyakorlása, azok korlátozhatósága az általános, azaz a közéleti eseményeken pusztán jelenlévő magánszemélyek jogvédelmének szabályaihoz képest eltérő megítélés alá eshet.” Mindemellett, bár a Kúria maga is elismeri határozatában, hogy az AB határozat helyzethez kötött, alapjogi megközelítése és az 1/2012. BKMPJE határozat régi Ptk. rendelkezéseihez fűződő, az ott alkalmazott fogalmakhoz kötött magánjogi természetű értékelése közötti ellentmondás nem oldható fel önmagában utóbbi hatályon kívül helyezésével, ennél tovább nem megy, látszólag nyitva hagyva a kérdést, hogy mi lenne szükséges az ellentmondás kiküszöböléséhez. (Bár említi a határozat, hogy a korábbi és az új Ptk. szövege közti eltérésre tekintettel a Kúria csak a legszükségesebb mértékben kívánja korlátozni az új Ptk. szabályaihoz kapcsolódó bírósági gyakorlat formálódását.) A jogegységi indítványban megfogalmazott, a Ptk. módosítására vonatkozó igényt pedig nem is érinti a határozat.

⁴⁸ <http://lb.hu/hu/sajto/kozlemony-5>

⁴⁹ 1/2015. BKMPJE határozat.

5. Összegzés

A vizsgált problémakör alapvető kérdése, hogy egy intézkedő rendőr arca közfeladatának ellátása közben nyilvánosságra hozható-e vagy pedig képmáshoz való jogának tiszteletben tartása miatt azt ki kell azt takarni? A Kúriával ellentétben az AB a vitás kérdést nem a közszereplés felől közelítette meg, hanem azt az alapvető kérdést mérlegelte többek között, hogy a sajtószabadság érvényesülésének korlátozását indokolja-e a közhatalmat gyakorlók képmásának védelméhez való jog. Arra kereste tehát a választ, hogy hogyan található egyensúly a szabad tájékoztatás és az emberi méltóságra visszavezethető képmásvédelem eltérő szempontjai között. A testület alkotmányossági alapokból levezetve hozta meg a döntését, mely szerint főszabályként a közérdeklődésre számot tartó rendőri intézkedésről készült képfelvétel hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható, kivéve, ha az öncélú, az öncélúság kritériumainak meghatározásával pedig kijelölte azokat a feltételeket melyeknek meg kell felelni ahhoz, hogy ne legyen szükség az érintett rendőr hozzájárulására. E kritériumok – alkotmánybíró-sági határozatról és nem jogszabályról lévén szó – azonban meglehetősen absztrakt és tágan körülírt követelmények, melyeket csak egy-egy konkrét esetben értelmezhet a jogalkalmazó pontosan. Azt viszont szükséges hangsúlyozni, hogy az AB ezzel határozott lépést tett a szólásszabadság és a képmáshoz való jog egyensúlyának megteremtése felé. Döntését más érvek alapján hozta meg, és az alapkérdés tekintetében más eredményre jutott, mint azelőtt a Kúria, hiszen a korábbi, alkalmazott fogalmakhoz kötött magánjogi természetű értékelés helyett helyezethez kötött, alapjogi megközelítést alkalmazott. Ezen írás keretét meghaladja, de további érdekes kérdést vehet fel a szóban forgó esetben is releváns, a rendes bíróság jogértelmezésének alkotmánybíró-sági kontrollját biztosító alkotmányjogi panasz bevezetésének megítélése is, amely a korábbi évekhez képest egy lehetséges többletgaranciát jelenthet.

A kérdés azonban – bár az AB döntésének hatására született kúriai jogegységi határozat alapján rendeződni látszik – nem biztos, hogy végleg lezárhatónak tekinthető, a vitás kérdéskör múltbéli megítélésére és a korábbi bírói joggyakorlatra tekintettel ugyanis jelenleg sem tekinthető minden szempontból egyértelműnek a rendőr képmásának megítélése. Az AB határozata után is sorra jelentek meg olyan képek a médiában, melyeken a rendőrök arcát utólag kitalarták arra hivatkozva, hogy nem biztos, hogy az AB határozata ellenére minden kétséget kizáróan a sajtó javára ítélné a bíróság egy esetleges személyiségi jogi perben. Ez a nézet abban a tekintetben mindenképpen érthető, hogy miután az AB határozat egyedi ügy megítélése alapján született, nem minősülhet kötelező erejű, a bíróságok számára követendő iránymutatásul szolgáló döntésként, szemben – az utóbb meghozott – jogegységi határozatban foglaltakkal.